

بسته حمایتی دولت برای صنایع تولیدی

دولت چهاردهم با تصویب بسته حمایتی ۷۰۰ هزار میلیارد تومانی، امکان تأمین سرمایه در گردش و استفاده از ابزارهای مالی نوین را برای صنایع تولیدی فراهم کرده است

مصوبه، بر لزوم همکاری نزدیک بانک مرکزی و گمرک تأکید شده است. بر اساس این ماده، بانک مرکزی و گمرک موظفند نسبت به صدور تخصیص اعتباری برای ثبت سفارش کلیه کد تعرفه‌های مواد اولیه‌ای که از تالار اول به تالار دوم منتقل شده‌اند، اقدام کنند. این تخصیص اعتباری شامل کالاهایی است که قبل از تاریخ ۱۵ دی ماه قبض انبار شده اما هنوز ترخیص نشده‌اند. هدف از این اقدام، جلوگیری از اختلال در تأمین مواد اولیه و تضمین تداوم فعالیت تولیدکنندگان است. اجرای دقیق این مواد قانونی می‌تواند اثرات ملموسی بر صنایع مختلف داشته باشد، به‌ویژه در صنایعی که به واردات مواد اولیه وابسته‌اند و تغییرات نرخ ارز و محدودیت‌های بانکی تاکنون روند تولید آن‌ها را تحت فشار قرار داده است. با فراهم شدن امکان استفاده از اوراق گام ویژه و تخصیص اعتبارات توسط بانک مرکزی و گمرک، تولیدکنندگان می‌توانند برنامه‌ریزی بلندمدت‌تری برای تولید و سرمایه‌گذاری داشته باشند. این اقدامات نه تنها نقدینگی واحدهای تولیدی را تأمین می‌کند، بلکه اعتماد فعالان صنعتی و سرمایه‌گذاران را به سیاست‌های دولت در حمایت از تولید داخلی تقویت می‌کند و زمینه‌ساز رونق اقتصادی و پایداری صنایع خواهد شد.

در مجموع، این مصوبه به‌عنوان یک بسته حمایتی چندجانبه طراحی شده است که تمامی ابعاد تأمین مالی و حمایت از تولید را پوشش می‌دهد. از اختصاص تسهیلات و منابع مالی از طریق بانک‌ها گرفته تا ارائه ابزارهای نوین مالی مانند اوراق گام ویژه و تضمین تخصیص اعتبارات برای مواد اولیه وارداتی، تمامی این اقدامات در کنار یکدیگر می‌توانند مسیر تولید را هموار کنند و به صنایع کشور اجازه دهند بدون توقف و با حداقل فشار اقتصادی، فعالیت خود را ادامه دهند.

چالش انرژی صنایع کشور

با وجود تسهیلات مالی گسترده‌ای که دولت برای حمایت از صنایع در نظر گرفته، بخش تولید کشور همچنان با موانع جدی انرژی روبه‌رو است؛ محدودیت‌هایی که می‌تواند روند تولید، صادرات و اشتغال را به خطر بیندازد. هم‌زمان با اوج مصرف گاز در زمستان، بخش صنعت و معدن با کاهش سهمیه گاز و برق مواجه شده است؛ وضعیتی که نهادهای ذی‌ربط هشدار داده‌اند اثر مستقیم بر توان تولید و ثبات زنجیره تأمین دارد. بر اساس برآوردهای رسمی، نیاز گاز کشور در زمان اوج مصرف روزانه به حدود ۸۵۰ میلیون مترمکعب می‌رسد که از این میزان، سهم بخش صنعت و معدن تنها ۱۶٫۵ درصد است. این نسبت با وجود پایین بودن نسبت به مصرف خانگی و تجاری، در فصل سرما با محدودیت‌های شدیدی روبه‌رو می‌شود؛ محدودیت‌هایی که بخش مهمی از ارزش افزوده، تأمین نیاز داخلی و حضور در بازارهای صادراتی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. نیاز روزانه گاز صنایع و معادن در زمان اوج مصرف حدود ۱۴۰ میلیون مترمکعب برآورد شده است؛ گازی که در صنایعی چون فولاد، سیمان، آجر، کاشی و سرامیک و دیگر واحدهای تولیدی حیاتی مصرف می‌شود و مستقیماً به تولید کالا و پاسخ به تقاضای داخلی و خارجی اختصاص دارد. با این حال، از هفته دوم آذرماه و هم‌زمان با افزایش مصرف بخش خانگی، برنامه اعمال محدودیت گاز صنایع از سوی شرکت ملی گاز آغاز و به تدریج شدت یافته است، هرچند رئیس‌جمهور دستور تأمین انرژی برای بخش تولید را صادر کرده بود.

عکس: اسیر خدیوی

انتقال کالاهای تالار اول به تالار دوم روبه‌رو هستند، این امکان را خواهند داشت که از اوراق گام ویژه بهره‌مند شوند. این اوراق به‌طور اختصاصی برای خرید ارز از مرکز مبادله ارز و طلا طراحی شده‌اند و هدف اصلی آن جبران مابه‌التفاوت نرخ ارز بین تالار اول و دوم است. بدین ترتیب، تولیدکنندگان می‌توانند بدون نگرانی از نوسانات شدید ارزی، مواد اولیه مورد نیاز خود را وارد و فعالیت‌های تولیدی خود را ادامه دهند.

استفاده از اوراق گام ویژه به معنای یک ابزار مالی هوشمند است که می‌تواند فشار ناشی از تغییرات نرخ ارز را از دوش تولیدکنندگان بردارد. تولیدکنندگان در گذشته با مواجهه با افزایش ناگهانی نرخ ارز، گاهی مجبور به توقف تولید یا کاهش حجم تولید خود می‌شدند، اما با ورود این ابزار، امکان برنامه‌ریزی دقیق‌تر و ادامه فعالیت بدون وقفه فراهم خواهد شد. علاوه بر این، این اوراق می‌توانند موجب کاهش هزینه‌های واردات و تثبیت قیمت مواد اولیه در بازار داخلی شوند و به‌طور غیرمستقیم از افزایش قیمت محصولات نهایی جلوگیری کنند، امری که به حفظ ثبات بازار و تقویت قدرت رقابت صنایع داخلی کمک می‌کند.

دستورالعمل‌ها و تخصیص اعتبارات

مطابق با ماده چهارم این مصوبه، تمامی حمایت‌های مالی و تسهیلاتی که پیش‌تر در ماده دو ذکر شده‌اند، از طریق دستورالعمل‌های مشخص به اجرا درخواهند آمد. این دستورالعمل‌ها توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت) و بانک مرکزی تدوین می‌شوند و در کنار همکاری سایر وزارتخانه‌ها شامل وزارت راه و شهرسازی، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت اقتصاد، فرایند حمایت از صنایع تولیدی را به شکل جامع و مؤثر پیاده‌سازی می‌کنند. هدف از این هماهنگی بین دستگاهی، جلوگیری از ایجاد بروکراسی زائد و سرعت‌بخشی به دسترسی تولیدکنندگان به منابع مالی و تسهیلات است تا جریان تولید متوقف نشود و زنجیره تأمین مواد اولیه به شکل روان و مستمر ادامه یابد. در ماده پنجم این

اسنادی به واحدهای تولیدی اختصاص می‌یابد تا کمبود نقدینگی جبران شده و زنجیره تأمین به حرکت بيفتد.

تسهیلات ویژه برای تولید

بر اساس ماده سه مصوبه اخیر، تولیدکنندگان مشمول که با تغییرات نرخ ارز ناشی از انتقال کالاهای تالار اول به دوم روبه‌رو هستند، از امکان استفاده از اوراق گام ویژه بهره‌مند خواهند شد. این اوراق، که به‌طور ویژه برای خرید ارز از مرکز مبادله ارز و طلا طراحی شده‌اند، به تولیدکنندگان این فرصت را می‌دهند که مابه‌التفاوت نرخ ارز بین تالار اول و دوم را جبران کنند. به این ترتیب، تولیدکنندگان قادر خواهند بود بدون نگرانی از نوسانات ارزی، مواد اولیه مورد نیاز خود را وارد و تولید خود را ادامه دهند. همچنین، مطابق با ماده چهارم این مصوبه، تمامی حمایت‌های مالی و تسهیلاتی که در ماده دو ذکر شده، از طریق دستورالعمل‌های مشخصی که توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت (صمت) و بانک مرکزی تدوین می‌شود، در اختیار تولیدکنندگان قرار می‌گیرد. این دستورالعمل‌ها با همکاری وزارتخانه‌های مختلف از جمله وزارت راه و شهرسازی، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت اقتصاد طراحی و اجرایی خواهند شد تا فرایند حمایت از صنایع تولیدی به بهترین شکل ممکن پیاده‌سازی گردد.

در ماده پنجم این مصوبه نیز تأکید شده است که بانک مرکزی و گمرک موظفند برای ثبت سفارش مواد اولیه‌ای که از تالار اول به تالار دوم منتقل شده‌اند، تخصیص اعتباری صادر کنند. این تخصیص‌ها شامل کلیه کد تعرفه‌ها می‌شود که قبلاً قبض انبار شده‌اند اما هنوز ترخیص نشده‌اند، تا از بروز مشکلات تأمین مواد اولیه جلوگیری شود.

اوراق گام ویژه تولیدکنندگان

بر اساس ماده (۳) مصوبه اخیر هیأت وزیران، تولیدکنندگان مشمول که با تغییرات نرخ ارز ناشی از

دولت برای حمایت از صنایع تولیدی کشور، به‌ویژه واحدهایی که در شرایط اقتصادی دشوار قرار دارند، تصمیمات جدیدی اتخاذ کرده است. در این راستا، هیأت وزیران به پیشنهاد کارگروه تضمین امنیت غذایی و بهبود معیشت مردم، «بسته حمایت از صنایع تولیدی» را به تصویب رساند. این بسته شامل تسهیلات ۷۰۰ هزار میلیارد تومانی از منابع داخلی بانک‌ها می‌شود که به‌طور خاص برای حمایت از سرمایه در گردش واحدهای تولیدی طراحی شده است. با توجه به وضعیت نامساعد برخی صنایع در سال‌های اخیر، این تصمیم به‌عنوان گامی مهم در جهت تسهیل شرایط اقتصادی و حمایت از تولید داخلی تلقی می‌شود.

حمایت دولت از تولید

دولت با درک کامل از مشکلات و چالش‌هایی که صنایع تولیدی کشور با آن مواجه‌اند، گام جدیدی در جهت حمایت از این بخش اساسی از اقتصاد کشور برداشته است. در شرایطی که واحدهای تولیدی به‌ویژه در میانه تغییرات سریع و نوسانات ارزی، بیش از پیش نیازمند مساعدت و همراهی هستند، هیأت وزیران به پیشنهاد کارگروه تضمین امنیت غذایی و بهبود معیشت مردم، تصمیم به تصویب یک بسته حمایتی بزرگ برای حمایت از صنایع تولیدی کشور گرفته است. این بسته حمایتی ویژه برای تمامی تولیدکنندگان، اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی، در نظر گرفته شده است و هدف آن جبران مشکلات مالی و ارزی ناشی از تغییرات نرخ ارز و انتقال کالاهای مرکز مبادله ارز و طلا به تالار دوم است؛ به‌ویژه در زمینه واردات مواد اولیه که نقشی حیاتی در چرخه تولید ایفا می‌کند، صنایع با کسری شدید در سرمایه در گردش روبه‌رو شده‌اند. مطابق ماده دوم این مصوبه، دولت از محل منابع داخلی بانک‌ها، مبلغ ۷۰۰ هزار میلیارد تومان را برای تأمین مالی واحدهای تولیدی تخصیص داده است.

این منابع مالی از طریق تسهیلات بانکی، تأمین مالی زنجیره‌ای تولید، اوراق گام، برات الکترونیکی و اعتبارات

همکاری بین وزارت صمت، بانک مرکزی، وزارت راه و شهرسازی، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت اقتصاد باعث اجرای سریع و مؤثر حمایت‌های مالی از تولیدکنندگان می‌شود

یادداشت

O P I N I O N

همایون دارابی

کارشناس بازار سرمایه

اقدامات لازم برای تداوم رشد بورس

بازار سرمایه ایران در سال ۱۳۹۹ توانست به حدود ۴۰۰ میلیارد دلار ارزش دلاری دست یابد، اما از آن زمان تاکنون روند نزولی ارزش دلاری ادامه یافته است. کارشناسان چهار عامل اصلی را در کاهش ارزش بازار سهام مؤثر می‌دانند. نخست، قیمت‌گذاری دستوری است که موجب شده برخی سهم‌ها به‌ویژه در گروه خودرویی زیان‌ده شوند و جذابیت سرمایه‌گذاری کاهش یابد. دوم، افزایش شدید نرخ بهره اوراق بدهی است؛ اگر در خرداد ۱۳۹۹ نرخ بهره اوراق حدود ۱۳ درصد بود، اکنون به مرز ۴۰ درصد رسیده و عملاً هیچ فعالیت تولیدی با این شرایط اقتصادی مقرون به‌صرفه نیست. سوم، ثبات نرخ ارز دولتی از سال ۱۳۹۹ به بعد موجب وارد آمدن زیان به صادرکنندگان شده است؛ پیش از تک‌نرخ شدن ارز، برای نمونه شرکت‌های پتروشیمی ارز صادراتی را حدود ۷۰ هزار تومان دریافت می‌کردند در حالی که نرخ بازار آزاد تا ۴۰ درصد بالاتر بود و بانک مرکزی این تفاوت را تعدیل نکرد، حتی با وجود تورم ۲۸ درصدی در ۹ ماهه اسفند. چهارمین عامل، ناترازی انرژی و محدودیت برق و گاز واحدهای تولیدی است که هزینه‌ها را افزایش داده و در کنار اخذ عوارض، مالیات و حقوق دولتی بر واردات مواد اولیه، فشار مضاعفی بر تولید ایجاد می‌کند. برای بازگرداندن بازار سرمایه به حدود ۴۰۰ میلیارد دلار، اصلاح این عوامل ضروری است. نرخ ارز اکنون تا حد زیادی واقعی شده و گام بزرگی به سمت تک‌نرخ شدن ارز برداشته شده است. با گام بعدی باید حذف محصولات شرکت‌های تولیدی از شمول قیمت‌گذاری دستوری و کنترل نرخ بهره اوراق بدهی باشد تا تولید داخلی بار دیگر جذاب شود. اقدامات دولت برای کاهش ناترازی انرژی نیز آغاز شده، اما کافی نیست و نیازمند استمرار و برنامه‌ریزی بلندمدت است. رشد بورس ایران عمدتاً م‌هرون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و ورود شرکت‌های دولتی به بورس در دهه ۸۰ بود. اما خصوصی‌سازی واقعی پس از آن متوقف شد و بسیاری از شرکت‌های نفتی، گازی، پتروشیمی، معادن و حمل‌ونقل همچنان دولتی، باقی‌مانده‌اند. واگذاری باقی‌مانده سهام این شرکت‌ها می‌تواند هم بار دولت را سبک‌تر کند و هم عمق بازار سرمایه را افزایش دهد. علاوه بر این، بخش خصوصی فعال در استارت‌آپ‌ها نیز ظرفیت بالایی برای حضور در بورس دارد و می‌تواند نقدینگی و تنوع بازار را افزایش دهد. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، نرخ بهره بالای اوراق بدهی دولت است. با میانگین بازدهی شرکت‌های تولیدی ۱۳ تا ۱۴ درصد و پرداخت سود ۲۳٫۵ درصدی اوراق، دولت عملاً فشار مضاعف بر بودجه و تولید وارد می‌کند. انتشار اوراق جدید برای بازپرداخت اوراق قدیمی چرخه‌ای معیوب ایجاد کرده و کسری بودجه و تورم را افزایش می‌دهد. اگر دولت به جای اکتفا به اوراق، با واگذاری باقی‌مانده سهام خود نقش خود را کاهش دهد، نتایج اقتصادی به‌مراتب پایدارتر خواهد بود. در نهایت، بازگشت بورس به مسیر ۴۰۰ میلیارد دلاری بدون اصلاح قیمت‌گذاری دستوری، مدیریت بهره اوراق و تکمیل فرایند خصوصی‌سازی ممکن نیست.

صادرات و واردات ایران در ۹ ماه نخست ۱۴۰۴

از نیازهای تولیدی از بازارهای آسیایی تأمین می‌شود. علاوه بر صادرات و واردات، ترانزیت خارجی کشور در این دوره به وزن ۱۵٫۶ میلیون تن ثبت شده است که نسبت به مدت مشابه سال گذشته ۶۸٫۴ درصد کاهش یافته است. این کاهش می‌تواند ناشی از محدودیت‌های لجستیکی، تغییر مسیرهای حمل‌ونقل یا نوسانات اقتصادی و سیاسی منطقه باشد و ضرورت توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل و تسهیل روند ترانزیت را پررنگ‌تر می‌کند. در مجموع، آمار ۹ ماه نخست سال ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که ایران همچنان توانسته حجم صادرات خود را حفظ کند، هرچند ارزش دلاری با کاهش مواجه شده است. هم‌زمان، واردات با رشد وزن اما کاهش ارزش دلاری، به نیازهای تولیدی پاسخ می‌دهد. تحلیل روند کشورهای مقصد و مبدا تجارت خارجی ایران نشان می‌دهد که چین و عراق و امارات نقش کلیدی در صادرات و واردات دارند و ادامه همکاری با این کشورها برای پایداری تجارت خارجی و رونق تولید داخلی اهمیت دارد.

بیلیارد دلار و سهم ۱۷٫۹۳ درصد، امارات متحده عربی با ۵٫۸ میلیارد دلار و سهم ۱۴٫۱۰ درصد، ترکیه با ۵ میلیارد دلار و سهم ۱۲٫۱۳ درصد و افغانستان با ۱٫۹ میلیارد دلار و سهم ۴٫۵۵ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند. این ارقام نشان می‌دهد که بازارهای آسیای شرقی و خاورمیانه همچنان محور اصلی صادرات کشور هستند و صنایع ایرانی در این مناطق توانسته‌اند جایگاه رقابتی خود را حفظ کنند. از سوی دیگر، امارات متحده عربی با واردات ۱۳٫۵ میلیارد دلاری و سهم ۳۰٫۶۵ درصدی از کل واردات در جایگاه نخست تأمین‌کنندگان کالاهای وارداتی قرار دارد. پس از آن چین با ۱۲٫۱ میلیارد دلار و سهم ۲۷٫۴۲ درصد، ترکیه با ۷ میلیارد دلار و سهم ۱۵٫۸۸ درصد، هند با ۱۰٫۴ میلیارد دلار و سهم ۳۰٫۲۰ درصد و آلمان با ۱۰٫۳ میلیارد دلار و سهم ۲۰٫۹۱ درصد، کشورهای عمده طرف معامله واردات کشور را تشکیل داده‌اند. این ترکیب نشان می‌دهد که واردات ایران همچنان به ترکیبی از کالاهای صنعتی و مواد اولیه وابسته است و بخش قابل توجهی

مطابق آمارهای گمرک جمهوری اسلامی، طی ۹ ماهه نخست سال ۱۴۰۴، صادرات غیرنفتی کشورمان به حدود ۱۸٫۹ میلیون تن رسیده و ارزش آن بالغ بر ۴۱٫۲ میلیارد دلار برآورد شده است. این رقم نشان‌دهنده افزایش اندک ۱۰۰۲ درصدی در وزن کالاهای نسبت به مدت مشابه سال گذشته است، اما در ارزش دلاری کاهش ۵۰۷۸ درصدی ثبت شده است، مسئله‌ای که نشان‌دهنده تأثیر نوسانات نرخ ارز و تغییرات جهانی قیمت کالاهای اقتصاد کشور است. در همین مدت، واردات کالاهای کشور با رشد ۲۰۷۵ درصدی در وزن و کاهش ۱۵۰۲۳ درصدی در ارزش دلاری همراه بوده و به ترتیب به ۲۹٫۲ میلیون تن و ۴۴۰۲ میلیارد دلار رسیده است. این آمار نشان می‌دهد که روند واردات همچنان تحت تأثیر سیاست‌های ارزی و تغییرات قیمت جهانی است. در حالی که حجم بر اساس داده‌های گمرک، بیشترین صادرات کشور به چین با ۱۰۰۲ میلیارد دلار و سهم ۲۴۰۷۶ درصدی از کل ارزش صادرات اختصاص یافته است. پس از آن عراق با ۷۰۴